

Η έκδοση χρηματοδοτήθηκε
από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων,
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
και το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
στο πλαίσιο των Προγραμμάτων του
Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων – 2010

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων

Κέντρο Ημέρας "Βαβέλ"
για την ψυχική υγεία μεταναστών
www.syn-eirmos.gr

Αναζητώντας προστασία και ασφάλεια

Πρακτικός οδηγός για την υποστήριξη
των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων
ώστε να ασκούν τα δικαιώματά τους
και να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους
στην Ελλάδα

Επιμέλεια
Όλγα Ποσονίδου
Εκάβη Παπαδημητρίου

Αθήνα, Μάιος 2011

"Συν - ειρμός"
ΑμΚΕ Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Κέντρο Ημέρας "Βαβέλ"
για την ψυχική υγεία μεταναστών

Αναζητώντας προστασία και ασφάλεια

Πρακτικός οδηγός για την υποστήριξη
των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων
ώστε να ασκούν τα δικαιώματά τους
και να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους
στην Ελλάδα

Επιμέλεια
Όλγα Ποσσνίδου
Εκάβη Παπαδημητρίου

Αθήνα, Μάιος 2011

Αναζητώντας προστασία και ασφάλεια

Πρακτικός οδηγός για την υποστήριξη των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων ώστε να ασκούν τα δικαιώματά τους και να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους στην Ελλάδα

Επιμέλεια: Όλγα Ποσονίδου, Εκάβη Παπαδημητρίου

Σύμβουλος έκδοσης: Βασίλης Χρονόπουλος

Επιστημονική ευθύνη έκδοσης: Νίκος Γκιωνάκης

Την ευθύνη της έκδοσης έχει το Κέντρο Ημέρας “Βαβέλ” της “Συν-ειρμός” ΑμΚΕ Κοινωνικής Αλληλεγγύης στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού σεμιναρίου με τίτλο:

«Εκπαίδευση προσωπικού που θα στελεχώσει τους χώρους υποδοχής/ κράτησης ή τις ιατρικές κινητές μονάδες υποστήριξης προσφύγων σε Έβρο, Πάτρα, Ηγουμενίτσα, Αθήνα»

του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων 2010.

Χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το

Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Κέντρο Ημέρας “Βαβέλ”

Μηθύμνης 27β, 112 57 Αθήνα

T. 210 8616266, 210 8616280 F. 210 8616102

babel@syn-eirmos.gr

www.syn-eirmos.gr

Διανέμεται δωρεάν

Αθήνα, Μάιος 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αντί προλόγου	4
Ορισμοί	5
1. Μετανάστευση: ορισμοί, παράγοντες, μορφές, έννοιες	6
2. Ορισμός του πρόσφυγα	9
Κεφάλαιο 1: Κοινωνικά δικαιώματα σε πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους	11
1. Εισαγωγή	12
1.1. Υγεία	13
1.2. Εργασία	13
1.2.1. Έκδοση άδειας εργασίας	14
1.2.2. Ανανέωση άδειας εργασίας	14
1.2.3. Έκδοση Α.Φ.Μ.	15
1.2.4. Κάρτα ανεργίας	15
1.2.5. Ατομικό βιβλιάριο υγείας για εργασία	15
1.2.6. Άδεια άσκησης επιτηδεύματος (επαγγέλματος)	16
1.3. Κοινωνική ασφάλιση	16
1.3.1. Ασφάλιση – εγγραφή στο Μητρώο ασφαλισμένων του Ι.Κ.Α.	16
1.3.2. Έκδοση ατομικού βιβλιαρίου υγείας	17
1.3.3. Έκδοση οικογενειακού βιβλιαρίου υγείας	17
1.4. Πρόνοια	17
1.4.1. Επιδόματα ΑμεΑ:	17
1.4.2. Επιδόματα για απροστάτευτα τέκνα, πολύτεκνες οικογένειες, οικογένειες με τρία παιδιά:	18
1.4.3. Ανασφάλιστοι	18
1.5. Εκπαίδευση	18
1.5.1. Δικαιολογητικά για εγγραφή σε ελληνικό σχολείο	18
1.5.2. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	19
1.6. Επαγγελματική κατάρτιση	19
1.7. Οικογενειακή ζωή	20
1.8. Πολιτογράφηση προσφύγων	21
Κεφάλαιο 2: Ευάλωτες ομάδες	23
Ερωτήσεις και απαντήσεις	31
Παράρτημα με χρήσιμες πηγές ενημέρωσης	37
Παράρτημα με σχετική νομοθεσία	41
Πίνακες και διαγράμματα	47
Πίνακας 3: Δομές Φιλοξενίας Ανηλίκων Αιτούντων Άσυλο	48
Πίνακας 4: Δομές Φιλοξενίας Ενηλίκων Αιτούντων Άσυλο	49
Διάγραμμα 1: Αλλοδαποί	51
Διάγραμμα 2: Πρόσφυγες	53
Διάγραμμα 3: Διαμένοντες για Ανθρωπιστικούς Λόγους	55
Διάγραμμα 4: Αιτούντες Άσυλο	57
Διάγραμμα 5: Αλλοδαποί Χωρίς Νομιμοποιητικά Έγγραφα	59
Βιβλιογραφικές αναφορές	60
Αναφορές στο διαδίκτυο	61

Αντί προλόγου

Όσοι έρχονται σε επαφή με οτιδήποτε διοικητικό αφορά σε ανθρώπους που ζουν ως αιτούντες άσυλο ή πρόσφυγες στην Ελλάδα εντυπωσιάζονται. Εντυπωσιάζονται από το λαβύρινθο των διατάξεων και των νομοθετημάτων που συνθέτουν το πλέγμα μέσα από το οποίο το ελληνικό κράτος καταβάλλει προσπάθεια προκειμένου να δώσει (ή να μην δώσει) απαντήσεις σε ερωτήματα.

Το Κέντρο Ημέρας “Βαβέλ”, στο πλαίσιο των δικών του προσπαθειών να κάνει πιο εύκολη τη ζωή αυτών που καταπιάνονται με αντίστοιχα θέματα, πήρε την απόφαση και ανέθεσε στις δύο κοινωνικές λειτουργούς της πολυκλαδικής ομάδας, την Εκάβη Παπαδημητρίου και την Όλγα Ποσονίδου, ένα δύσκολο καθήκον: να συντάξουν έναν οδηγό ο οποίος, ως άλλος μίτος της Αριάδνης, θα βοηθά τους ενδιαφερόμενους να πορευτούν σε αυτόν το λαβύρινθο και με τη σειρά τους να διευκολύνουν τους τελικούς αποδέκτες -αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες- ώστε, έχοντας την κατάλληλη και έγκυρη ενημέρωση, να ασκούν τα δικαιώματά τους και ν’ ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Προσωπικά το αποτέλεσμα, καρπός εργαδούς προσπάθειας, με ικανοποίησε αρκετά καθώς ως μη επαίτων είχα τη δυνατότητα να βρω εύκολα απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα που αφορούν πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, άνθρωποι χωρίς χαρτιά, κ.α.). Άρα, κατά την άποψή μου, η προσπάθεια είναι επιτυχημένη. Βοήθησαν βέβαια και οι εύστοχες παρατηρήσεις-διορθώσεις του νομικού Βασίλη Χρονόπουλου τον οποίο ευχαριστούμε για τις παρεμβάσεις του. Στο ίδιο συμπέρασμα ελπίζω να καταλήξουν κι όσοι ανατρέξουν σε αυτόν τον οδηγό προκειμένου να βοηθηθούν στο έργο τους.

Ας μου επιτραπεί να επισημάνω ότι ο ανά χείρας οδηγός είναι ο τρίτος στη σειρά που εκδίδει το Κέντρο Ημέρας “Βαβέλ”. Έχουν προηγηθεί οι εκδόσεις “Οδηγός Επίγνωσης της Πολιτισμικής Ετερότητας” και “Πολιτισμική επάρκεια – ένας πρακτικός οδηγός για εργαζόμενους σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας” (αμφότεροι το 2010). Σχεδόν ταυτόχρονα αναμένεται και η ελληνική έκδοση του “Κατευθυντήριες οδηγίες για την αποτελεσματική συνεργασία με διερμηνείς στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας” του Victorian Transcultural Psychiatry Unit (της Αυστραλίας). Πρόκειται για μια σειρά εκδόσεων που θα εμπλουτίζεται συνεχώς και θα διευκολύνει επαγγελματίες ψυχικής υγείας (και όχι μόνο) στην προσέγγιση μεταναστών και εν γένει ανθρώπων με πολλαπλές ταυτότητες και ετερότητες.

Νίκος Γκιωνάκης

Επιστ. Υπεύθυνος Κέντρου Ημέρας Βαβέλ

[ΟΡΙΣΜΟΙ]

1. Μετανάστευση

Εισάγοντας το θέμα του ανά χείρας οδηγού θεωρούμε απαραίτητο να αποσαφηνίσουμε τους σχετικούς με αυτό όρους. Σε αυτή την προσπάθεια βοηθηθήκαμε από άλλες εκδόσεις που έχουν προηγηθεί, όπως το πόνημα της Ξένιας Πασσά με τίτλο: *Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής* (Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008), τον οδηγό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Γραφείο Ελλάδας) με τίτλο: *Εύχρηστος Οδηγός για στελέχη Δημοσίων Υπηρεσιών που εξυπηρετούν πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους* (επιμέλεια Λ. Παππά, έκδοση Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας, Αθήνα, 2008), τον *Οδηγό Συμβουλευτικής για γυναίκες - θύματα σωματεμπορίας* (επιμ. Μ.Χ. Παπαγιαννοπούλου και Η. Μαρκούση, έκδοση του Κέντρου Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, Αθήνα 2007), την ιστοσελίδα του Εθελοντικού Ιατρείου Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ρεθύμνου (www.ethiatreio.com) και άλλες που αναφέρονται στο τέλος (βιβλιογραφικές αναφορές και πηγές).

Ο όρος **Μετανάστευση** (migration), τόσο κατά τις κοινωνικές επιστήμες όσο και κατά το Διεθνές Δίκαιο αναφέρεται στην, για διάφορους λόγους, γεωγραφική μετακίνηση ανθρώπων είτε μεμονωμένα είτε κατά ομάδες.

Η μετανάστευση θα μπορούσε να οριστεί ως μία πολύπλοκη κατάσταση που έχει σχέση με συνθήκες όπως η οικογένεια, φτώχεια, δικαιώματα, κίνδυνος, όνειρα, προσδοκίες, κρύο, άγνωστο, ξένος, φόβος, μέλλον, κρεβάτι, μοναξιά, σπίτι, ανάμνηση, δικό μου, αποχωρισμός, επιλογή, ανάγκη, εξαναγκασμός, φυγή, δρόμος, έξω και πολλές άλλες.

Οι παράγοντες που προκαλούν τη μεταναστευτική κίνηση διακρίνονται στις εξής ενδεικτικές γενικές κατηγορίες:

Φυσικοί παράγοντες:

Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον που καθιστούν δύσκολη την επιβίωση (ξηρασία, πλημμύρες κλπ.)

Οικονομικοί παράγοντες:

Έλλειψη επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης, χαμηλό εισόδημα, μετακίνηση που είναι αναπόσπαστο στοιχείο του επαγγέλματος.

Κοινωνικοί παράγοντες:

Θρησκευτικοί και πολιτικοί διωγμοί, διακριτική μεταχείριση σε βάρος μίας ή περισσότερων κατηγοριών πληθυσμού.

Ψυχολογικοί παράγοντες:

Προσδοκία και ελπίδα για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης στον τόπο του προορισμού, φιλαποδημία κλπ.

Επιπλέον, ως προς την **πρόθεση** μετανάστευσης μπορούμε να διακρίνουμε **τρεις μορφές**:

Εκούσια μετανάστευση:

Είναι η μετανάστευση που είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου

Αναγκαστική μετανάστευση:

Είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού.

Στην περίπτωση αυτή τα άτομα αντιμετωπίζουν το δίλημμα ή να μείνουν και να ζουν υπό δυσμενείς όρους ή να φύγουν. Η μορφή αυτή μετανάστευσης που οφείλεται σε εσκεμμένη προσπάθεια ενός κράτους να απαλλαγεί από την παρουσία ορισμένων ομάδων εμφανίζεται ως εκούσια αναχώρηση ενώ στην πραγματικότητα είναι αποτέλεσμα εξαναγκασμού.

Βίαιη μετανάστευση:

Είναι μία μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους π.χ. μετατοπίσεις πληθυσμών, απελάσεις, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών κλπ.

Όπως διαπιστώνουμε από τα παραπάνω **οι προθέσεις** και **οι παράγοντες** που οδηγούν τα άτομα σε μετανάστευση ποικίλλουν. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να γίνει μία αντιπαραβολή των εννοιών του **πολιτικού πρόσφυγα** και του **οικονομικού μετανάστη**, καθώς πολλές φορές υπάρχει σύγχυση όσον αφορά τις δύο έννοιες.

Ο **οικονομικός μετανάστης** έχει εγκαταλείψει την πατρίδα του **οικειοθελώς** για οικονομικούς λόγους, κυρίως για να εξασφαλίσει αξιοπρεπή διαβίωση και να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής του. Η διαδικασία νόμιμης εισόδου στη χώρα στην περίπτωση αυτή καθορίζεται από τη Συνθήκη SCHENGEN για τους πολίτες της Ευρω-

παϊκής Ένωσης που συνεπάγεται ελεύθερη κυκλοφορία μεταξύ των πολιτών των κρατών μελών της Συνθήκης. Όσον αφορά τους υπηκόους τρίτων χωρών για την είσοδο στη χώρα απαιτείται θεώρηση διαβατηρίου (VISA) και, για την παραμονή, άδεια παραμονής και εργασίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία .

Αντίθετα, ο **πρόσφυγας** έχει **εξαναγκαστεί** να φύγει από τη χώρα του λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης. Η επιστροφή στη χώρα του για το μετανάστη σημαίνει οικονομικά προβλήματα και ανεργία, ενώ αντίθετα για τον πρόσφυγα σημαίνει κίνδυνο για τη ζωή του, την ελευθερία του και την αξιοπρέπείά του. Επίσης, ο μετανάστης **οπωσδήποτε** απολαμβάνει την εθνική προστασία της χώρας του, ενώ αντίθετα στον πρόσφυγα παρέχεται διεθνής προστασία. Η πρακτική συνέπεια της τελευταίας διαπίστωσης είναι ότι οι πολιτικοί πρόσφυγες δεν έχουν πρόσβαση στις αρμόδιες αρχές της χώρας τους, ούτε βεβαιώς στις αντίστοιχες προξενικές αρχές με αποτέλεσμα ευρίσκονται σε αντικειμενική αδυναμία να προσκομίσουν βεβαιώσεις, πιστοποιητικά και γενικότερα οποιαδήποτε επίσημα έγγραφα απαιτούνται κατά περίπτωση σύμφωνα με τις σχετικές διαδικασίες από τις ελληνικές αρχές. Για το λόγο αυτό σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοίκησης σε αρκετές περιπτώσεις έχει γίνει δεκτή η υποβολή αντίστοιχης υπεύθυνης δηλώσεως των ενδιαφερομένων. (Πασσά, 2008)

Με τη νομική έννοια του όρου **«αλλοδαπός»** αναφερόμαστε σε όλους όσους δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα, αλλά χρησιμοποιείται μόνο για τους υπηκόους τρίτων χωρών (εξαιρώντας π.χ. τους υπηκόους της Ε.Ε.).

Σ' αυτόν περιλαμβάνονται οι παρακάτω κατηγορίες:

- Ξένοι υπήκοοι που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα και έχουν άδεια παραμονής και εργασίας (**Μετανάστες με νομιμοποιητικά έγγραφα**)
- Ξένοι υπήκοοι που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα παράνομα, χωρίς άδεια παραμονής ή εργασίας σε ισχύ (**Μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα**)
- **Αιτούντες άσυλο** και άμεσα εξαρτώμενα μέλη που έχουν κάνει ή έχουν εισέλθει στην Ελλάδα με την πρόθεση να κάνουν αίτηση ασύλου
- **Πρόσφυγες** που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα έχοντας αποκτήσει το καθεστώς του πρόσφυγα από τις αρμόδιες αρχές.

Στις παραπάνω κατηγορίες προστίθενται και οι **έλληνες ομογενείς (πολίτες άλλων κρατών)** οι οποίοι δύνανται να αποκτήσουν την ιδιότητα του έλληνα πολίτη, εφόσον το επιθυμούν, με ευνοϊκότερες προϋποθέσεις από τους υπόλοιπους αλλοδαπούς.

2. Ορισμός του Πρόσφυγα

Πρόσφυγας είναι "κάθε πρόσωπο, το οποίο, επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο διωγμού λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς του και δεν μπορεί ή, εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής". (**Σύμβαση της Γενεύης του 1951, άρθρο 1**).

Συνεπώς:

Ο πρόσφυγας δεν εγκαταλείπει τη χώρα του με τη θέλησή του όπως ο μετανάστης για μία «καλύτερη» τύχη, αλλά γιατί δεν έχει άλλη επιλογή: **κινδυνεύει η ζωή και η ελευθερία του**.

Ο πρόσφυγας **αναγκάζεται να φύγει** και **δεν μπορεί να επιστρέψει** στην χώρα του. Αρκετοί πρόσφυγες είναι θύματα **βασανιστηρίων** και άλλων μορφών **κακοποίησης**.

Η διαδικασία εξέτασης του ασύλου ξεκινάει από τη στιγμή που ο αλλοδαπός αιτηθεί άσυλο στη χώρα υποδοχής. Ο αλλοδαπός μπορεί να υποβάλλει το αίτημα ασύλου εγγράφως ή και προφορικά στα σημεία εισόδου της ελληνικής επικράτειας ή εντός αυτής ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής, η οποία στη συνέχεια προωθεί το αίτημα στην αρμόδια αρχή.

Αρμόδιες αρχές για να παραλάβουν, να εξετάσουν το αίτημα και γενικά να κινήσουν τη διαδικασία ασύλου είναι οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, δηλαδή τα Τμήματα Ασύλου των Διευθύνσεων Αλλοδαπών Αττικής και Θεσσαλονίκης, τα τμήματα Ασφαλείας των Κρατικών Αερολιμένων και οι Υποδιευθύνσεις, καθώς και τα Τμήματα Ασφαλείας των Αστυνομικών Διευθύνσεων. Ανάλογα με την τελική απόφαση, το ελληνικό κράτος μπορεί να χορηγήσει είτε το προσφυγικό καθεστώς είτε το ανθρωπιστικό καθεστώς (επικουρική προστασία).

Στον πίνακα που ακολουθεί ορίζονται οι κατηγορίες:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Πρόσφυγες: πρόκειται για αλλοδαπούς τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν ζητήσει άσυλο στην Ελλάδα και το ελληνικό κράτος έχει αποφασίσει να τους αναγνωρίσει την **προσφυγική ιδιότητα**.

Αιτούντες Άσυλο: πρόκειται για αλλοδαπούς τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν ζητήσει άσυλο στην Ελλάδα και το αίτημα αυτό βρίσκεται στη **διαδικασία εξέτασης** για την αναγνώριση ή μη της προσφυγικής ιδιότητας.

Διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους (επικουρική προστασία): πρόκειται για αλλοδαπούς τρίτων χωρών οι οποίοι ζητήσουν άσυλο στην Ελλάδα, το αίτημά τους απορρίφθηκε, δηλαδή **δεν τους χορηγήθηκε η προσφυγική ιδιότητα**, όμως για ανθρωπιστικούς ιδίως λόγους τους **επιτρέπεται η νόμιμη διαμονή** στη χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Κοινωνικά δικαιώματα
σε πρόσφυγες, αιτούντες
άσυλο και διαμένοντες
για ανθρωπιστικούς λόγους

1. Εισαγωγή

Η Ελλάδα έχει κατοχυρώσει τα κοινωνικά δικαιώματα σε συνταγματικό επίπεδο στο Σύνταγμα του 1975 και με την αναθεώρησή του το 2001 κατοχύρωσε “την αρχή του κοινωνικού κράτους”.

Τα κοινωνικά δικαιώματα των προσφύγων, αιτούντων άσυλο και εκείνων οι οποίοι διαμένουν για ανθρωπιστικούς λόγους κατοχυρώνονται από διατάξεις του εσωτερικού και του ευρωπαϊκού δικαίου, καθώς και της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Ακολουθεί συνοπτικός πίνακας (ΠΙΝΑΚΑΣ 2) στον οποίο παρουσιάζονται τα δικαιώματα που έχουν στην Ελλάδα οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο, οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και μετανάστες χωρίς χαρτιά. Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά και ανά τομέα (υγεία, εργασία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, οικογενειακή ζωή, πολιτογράφηση-ιθαγένεια), τα απαραίτητα δικαιολογητικά που απαιτείται κανείς να προσκομίσει κατά τη διαδικασία πρόσβασής του στις διάφορες υπηρεσίες/φορείς.

Στο τέλος του παρόντος οδηγού παρατίθεται παράρτημα με την σχετική νομοθεσία για τα δικαιώματα αυτά και τις υποχρεώσεις που απορρέουν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

	Υγεία	Εργασία	Κοινωνική ασφάλιση	Εκπαίδευση	Επαγγέλματ. κατάρτιση	Πρόνοια	Ιθαγένεια	Οικογενειακή ζωή
Πρόσφυγες	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Αιτούντες άσυλο	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα	✓			✓				✓

1.1. Υγεία

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους δικαιούνται **δωρεάν νοσοκομειακής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης** βάσει του **Π.Δ. 266/1999** και του **Π.Δ. 220/2007**.

Οι ανωτέρω μπορούν με απλή ένδειξη της άδειας παραμονής τους ή του ειδικού δελτίου αιτήσαντος ασύλου (τα οποία πρέπει να είναι σε ισχύ), στο γραφείο κίνησης των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των κρατικών περιφερειακών ιατρείων να λάβουν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Να σημειωθεί πως και οι εν αναμονή της έκδοσης του δελτίου αιτήσαντος ασύλου λαμβάνουν το δικαίωμα πρόσβασης στην υγεία δωρεάν.

Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη περιλαμβάνει:

- Εξέταση στα εξωτερικά ιατρεία των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των κρατικών περιφερειακών ιατρείων
- Δωρεάν παροχή φαρμάκων με συνταγή γιατρού, θεωρημένη από το Διευθυντή της κλινικής των παραπάνω ιδρυμάτων. (Σε περίπτωση που υπάρχει έλλειψη σε συγκεκριμένο φάρμακο απαιτείται θεώρηση από τον υπεύθυνο του φαρμακείου που να αναφέρει αυτή.)
- Νοσηλεία σε κλίνη γ' θέσης των κρατικών νοσοκομείων

Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα τα οποία έχουν αφορούν και στον τομέα της υγείας, πέρα από άλλους σημαντικούς εξίσου τομείς. Η υγεία συνδέεται άμεσα με την προστασία της ανθρώπινης αξίας και είναι αδιανόητη η άρνηση πρόσβασης σε αυτή σε οποιονδήποτε, ανεξάρτητα από τη νομιμότητα της εισόδου του στην επικράτεια. Το ελληνικό κράτος θέσπισε με το **Ν. 3386/2005 το δικαίωμα αυτό και έτσι είναι δυνατή η πρόσβαση ατόμων χωρίς έγγραφα στο Δημόσιο Σύστημα Υγείας ως έκτακτων περιστατικών**.

1.2. Εργασία

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στην εργασία. Η χορήγηση της άδειας εργασίας εξομοιώνει τον πρόσφυγα εργαζόμενο με τον έλληνα εργαζόμενο ως προς τα εργασιακά δικαιώματα και τις υποχρεώσεις.

Παρακάτω αναφέρονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά έκδοσης άδειας εργασίας, ανανέωσης της άδειας εργασίας, έκδοσης ΑΦΜ, κάρτας ανεργίας, του ατομικού βιβλιαρίου υγείας για εργασία και η έκδοση άδειας άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος.

Επισημαίνεται ότι, ως τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές (Μάιος 2011), δεν είχε καθοριστεί ποιες υπηρεσίες της Αιρετής Περιφέρειας θα αναλάβουν τις αρμοδιότητες που πριν είχαν υπηρεσίες των καταργημένων με το νέο αυτοδιοικητικό χάρτη της χώρας Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.

1.2.1. Έκδοση άδειας εργασίας

Για **ενήλικες** πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Αίτηση στην αρμόδια αρχή
- Θεωρημένο αντίγραφο της ταυτότητας του πρόσφυγα για τους πρόσφυγες, της άδειας παραμονής (ροζ κάρτα) για τους αιτούντες άσυλο και την άδεια παραμονής για τους διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους
- Ιατρικές εξετάσεις σε Δημόσιο Νοσοκομείο για χορήγηση πιστοποιητικού που να βεβαιώνει ότι το άτομο δεν πάσχει από μολυσματική ασθένεια (ακτινογραφία θώρακος, μαντουχ)
- 2 μικρές φωτογραφίες
- Εφόσον έχει βρει συγκεκριμένο εργοδότη απαιτείται δήλωση του εργοδότη ότι προτίθεται να τον απασχολήσει. Αν δεν έχει βρει συγκεκριμένο εργοδότη τότε αναγράφεται στην άδεια εργασίας «**Διάφοροι εργοδότες**» εφόσον το άτομο εναλλάσσει διαρκώς εργοδότες.

Χρειάζεται να σημειωθεί πως η διάρκεια ισχύς της άδειας εργασίας είναι ίση με την ισχύ της άδειας παραμονής που κατέχει το άτομο.

Για **ανηλίκους**:

- Βιβλιάριο εργασίας ανηλίκου από την αρμόδια επιθεώρηση εργασίας (σύμφωνα με τον τόπο εργασίας)
- Τα ίδια ως άνω δικαιολογητικά που ισχύουν και για τους ενήλικες.

1.2.2. Ανανέωση άδειας εργασίας

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Ανανεωμένη άδεια παραμονής
- Για την πρώτη ανανέωση απαιτείται ΑΦΜ

➤ Για την δεύτερη ανανέωση καθώς και για τις επόμενες απαιτείται εκκαθαριστικό σημείωμα του προηγούμενου έτους από την εφορία και σε περίπτωση που δεν υπάρχει, υπεύθυνη δήλωση φοροαπαλλαγής.

➤ Έκδοση ΑΦΜ από την ΔΟΥ της περιοχής του ατόμου.

1.2.3. Έκδοση Α.Φ.Μ.

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Συμβόλαιο κατοικίας, όπου αναγράφεται το όνομα του ενδιαφερόμενου. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμβόλαιο, υπεύθυνη δήλωση φιλοξενίας από τον ιδιοκτήτη του σπιτιού
- Άδεια παραμονής και φωτοτυπία αυτής
- Αίτηση (έντυπο Μ1 από τη ΔΟΥ) για την απόδοση του Α.Φ.Μ.
- Κατάθεση των ανωτέρω δικαιολογητικών στη Δ.Ο.Υ. της περιοχής που διαμένει το άτομο.

1.2.4. Κάρτα ανεργίας

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Άδεια εργασίας
- Άδεια παραμονής
- Α.Φ.Μ.
- Εκκαθαριστικό σημείωμα ή Υπεύθυνη δήλωση φοροαπαλλαγής.
- Συμβόλαιο κατοικίας
- Λογαριασμούς Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ύδρευση, τηλεφωνία κ.α.)

1.2.5. Ατομικό βιβλιάριο υγείας για εργασία

Για **ενήλικες** πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Δύο (2) μικρές φωτογραφίες
- Ακτινογραφία θώρακος από δημόσιο νοσοκομείο
- Παρασιτολογική κοπράνων και HBS-Ag-Αυστραλιανό Αντιγόνο
- Βιβλιάριο υγείας (αγοράζεται από βιβλιοπωλείο)
- Άδεια εργασίας

Για ανηλίκους:

Τα ίδια ως άνω δικαιολογητικά

Βιβλιάριο εργασίας ανηλίκου από την αρμόδια επιθεώρηση εργασίας (σύμφωνα με τον τόπο εργασίας)

Όλα τα ανωτέρω δικαιολογητικά κατατίθενται στην αρμόδια αρχή (δηλ. στην αρχή που αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες της Δ/σης Υγείας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης μετά την κατάργησή της. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, έως την στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές –Μάιος 2011- δεν είχε αποσαφηνιστεί ποια θα είναι), στην οποία ανήκει το άτομο με βάση τον τόπο εργασίας του.

Ο ελεγκτής ιατρός καταχωρεί τις εξετάσεις στο Βιβλιάριο Υγείας του εξεταζόμενου, αφού προηγουμένως τον εξετάσει ο ίδιος και συμφωνήσει με την προσκομιζόμενη γνωμάτευση.

1.2.6. Άδεια άσκησης επιτηδεύματος (επαγγέλματος)

Αφορά στους πρόσφυγες και όχι για τους αιτούντες άσυλο και τους διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Αίτηση στην αρμόδια αρχή
- Παραστατικά και αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι το άτομο μπορεί να διαθέσει τα απαιτούμενα κεφάλαια για την επένδυση (περίπου 5.000,00 έως 6.000,00 €)
- Θεωρημένο αντίγραφο της ταυτότητας του πρόσφυγα
- Ιατρικές εξετάσεις σε δημόσιο νοσοκομείο για χορήγηση πιστοποιητικού που να βεβαιώνει ότι το άτομο δεν πάσχει από μολυσματική ασθένεια (ακτινογραφία θώρακος, mantoux)

1.3. Κοινωνική ασφάλιση**1.3.1. Ασφάλιση – εγγραφή στο Μητρώο ασφαλισμένων του Ι.Κ.Α.**

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Αίτηση απογραφής άμεσα ασφαλισμένου
- Θεωρημένο αντίγραφο της άδειας παραμονής
- Βεβαίωση εργοδότη
- Αριθμός φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.) αποδεικνυόμενος από επίσημο έγγραφο (π.χ. εκκαθαριστικό σημείωμα)

- Αποδεικτικό στο οποίο να αναγράφεται η διεύθυνση κατοικίας του ατόμου ή να λαμβάνεται υπόψη η διεύθυνση που αναγράφεται στην άδεια παραμονής του.

1.3.2. Έκδοση ατομικού βιβλιαρίου υγείας

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Θεωρημένο αντίγραφο της άδειας παραμονής
- Μία (1) πρόσφατη φωτογραφία
- Απόσπασμα Ατομικού Λογαριασμού Ασφάλισης ή βεβαίωση από εργοδότη επικυρωμένη από το αρμόδιο υποκατάστημα του Ι.Κ.Α. απ' όπου να φαίνεται ότι έχουν συμπληρωθεί πενήντα (50) τουλάχιστον μέρες ασφάλισης το προηγούμενο έτος ή δεκαπέντε (15) συνεχόμενοι μήνες ασφάλισης γενικά.

1.3.3. Έκδοση οικογενειακού βιβλιαρίου υγείας

Για πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους:

- Άδεια παραμονής ασφαλισμένου
- Αντίγραφο φορολογικής δήλωσης από την οποία να προκύπτει η συγκατοίκηση με τον άμεσα ασφαλισμένο των προστατευόμενων μελών της οικογένειάς του ή βεβαίωση από κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση που τον εξυπηρετεί για τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του
- Πρόσφατη φωτογραφία για κάθε προστατευόμενο μέλος της οικογένειας του ασφαλισμένου

1.4. Πρόνοια**1.4.1. Επιδόματα ΑμεΑ:**

Οι **πρόσφυγες** με βάση την εγκύκλιο αρ. πρωτ. **Π3α/Φ.32/2671- 14/7/2000** δικαιούνται τη χορήγηση **επιδόματος ατόμων με ειδικές ανάγκες** από την Πρόνοια.

Οι **αιτούντες άσυλο** με βάση το **Π.Δ.220/2007** δικαιούνται τη χορήγηση **επιδόματος ατόμων με αναπηρία 67% και άνω**.

Το ποσοστό της αναπηρίας βεβαιώνεται με γνωμάτευση από την κάθε φορά αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή. Το επίδομα αναπηρίας καταβάλλεται από την αρμόδια Αρχή και χορηγείται για όσο διάστημα διαρκεί η εξέταση της αίτησης.

1.4.2. Επιδόματα για απροστάτευτα τέκνα, πολύτεκνες οικογένειες, οικογένειες με τρία παιδιά:

Οι **πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, και οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους** δικαιούνται από την Πρόνοια το **επίδομα απροστατεύτων τέκνων** για παιδιά έως 16 ετών, εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις (ορφανά τέκνα, τέκνα εκτός γάμου, αδυναμία γονέως να αναλάβει τη συντήρηση των παιδιών για συγκεκριμένους λόγους).

Οι **πρόσφυγες** και οι **διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους** δικαιούνται από τον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α):

- α)** εφάπαξ παροχή 2.000,00 ευρώ για το τρίτο τέκνο και για κάθε τέκνο μετά το τρίτο που αποκτήθηκε από την 1^η Ιανουαρίου του 2006 και μετά (**N.3454/2006, άρθρο 5**).
- β)** εφόσον έχουν τουλάχιστον τρία παιδιά μηνιαίο επίδομα για κάθε άγαμο τέκνο κάτω των 23 ετών (**N.3631/2008**)

1.4.3. Ανασφάλιστοι

Πρόσφυγες που έχουν συμπληρώσει το 65^ο έτος της ηλικίας τους δικαιούνται σύνταξη ανασφάλιστων υπερηλίκων, εφόσον δεν έχουν σύνταξη οι ίδιοι και οι σύζυγοί τους και δεν λαμβάνουν κάποιο βοήθημα από οποιαδήποτε πηγή.

1.5. Εκπαίδευση

Οι ανήλικοι πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους μπορούν να εγγραφούν σε κρατικά νηπιαγωγεία, στην Α'βάθμια και Β'βάθμια εκπαίδευση στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο –Λύκειο με ελλιπή δικαιολογητικά βάσει του **N. 3386/2005, αρ. 72**.

1.5.1. Δικαιολογητικά για εγγραφή σε ελληνικό σχολείο

Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή σε ελληνικό σχολείο είναι:

- Αίτηση του γονέα σε σχολείο της περιοχής κατοικίας του
- Για τη διεύθυνση κατοικίας χρειάζεται αποδεικτικό, όπως για παράδειγμα απόδειξη λογαριασμού ρεύματος, ύδρευσης, τηλεφωνίας στο όνομα του γονέα
- Ληξιαρχική πράξη γέννησης ή υπεύθυνη δήλωση του N.1599/86 για την ακριβή ημερομηνία γέννησης του παιδιού

➤ Βιβλιάριο υγείας του παιδιού, στο οποίο θα φαίνεται πως έχουν γίνει τα προβλεπόμενα εμβόλια και οδοντολογική εξέταση (μόνο για εγγραφή σε Νηπιαγωγείο)

➤ Στην περίπτωση που ο μαθητής έχει φοιτήσει σε σχολείο της αλλοδαπής και αδυνατεί να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ή τίτλους σπουδών, συμπληρώνεται από το γονέα υπεύθυνη δήλωση του N.1599/86 για την τάξη και το σχολείο φοίτησης του ανηλίκου καθώς και για την αδυναμία προσκόμισης των αποδεικτικών και των τίτλων σπουδών από τη χώρα του.

1.5.2. Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους έχουν τη δυνατότητα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επιπλέον του αριθμού των εισακτέων, είτε μέσω εισαγωγικών εξετάσεων βάσει των **N.2525/2007** και **N.3404/2005**.

Στην περίπτωση εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω εισαγωγικών εξετάσεων προϋπόθεση αποτελεί η επίτευξη γενικού βαθμού πρόσβασης τουλάχιστον ίσο με το μισό του μέγιστου βαθμού (δηλαδή τουλάχιστον 10) ή σύνολο μορίων τουλάχιστον ίσο με το μισό του μέγιστου δυνατού αριθμού μορίων.

1.6. Επαγγελματική κατάρτιση

Οι πρόσφυγες, οι αιτούντες άσυλο και οι διαμένοντες για ανθρωπιστικούς λόγους έχουν πρόσβαση σε προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης που πραγματοποιούνται σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που προβλέπονται για τους Έλληνες πολίτες. Συγκεκριμένα, μπορούν να εγγραφούν στις μονάδες του ΟΑΕΔ με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες βάσει του **Π.Δ. 220/2007**. Αυτό ακόμη σημαίνει πως μπορούν να εγγραφούν σε προγράμματα κατάρτισης του ΟΑΕΔ εφόσον εκδώσουν κάρτα ανεργίας.

Για την περίπτωση που απαιτούνται τίτλοι σπουδών και πιστοποιητικά τα οποία είναι αδύνατο να προσκομιστούν από τη χώρα καταγωγής του ενδιαφερόμενου, συμπληρώνεται υπεύθυνη δήλωση.

1.7. Οικογενειακή ζωή

Η οικογένεια, ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία προστατεύονται από το Κράτος, όπως ορίζεται από το Σύνταγμα (άρθρο 21) και τα σχετικά δικαιώματα αφορούν όλους, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, έλληνες και αλλοδαπούς.

Οι πρόσφυγες μπορούν να ζητήσουν στο πλαίσιο της οικογενειακής συνένωσης την έλευση και εγκατάσταση πλησίον τους των μελών της οικογένειάς τους σύμφωνα με το **Π.Δ. 131/2006**, όπως συμπληρώθηκε με το **Π.Δ. 167/2008**. Συγκεκριμένα, ως μέλη οικογένειας θεωρούνται τα άτομα όπως είναι ο/η σύζυγος, τα κάτω των 18^{ου} έτους άγαμα τέκνα του, καθώς επίσης:

Τα ενήλικα άγαμα τέκνα αυτού ή του συζύγου του, εφόσον αυτά δεν μπορούν αντικειμενικά να καλύψουν τις ανάγκες τους λόγω της κατάστασης της υγείας τους, οι γονείς του, εφόσον οι τελευταίοι σύμφωνα με υπεύθυνη δήλωση του πρόσφυγα συνοικούσαν και συντηρούνταν από αυτόν πριν την άφιξή τους στην Ελλάδα και στερούνται της απαραίτητης οικογενειακής υποστήριξης στη χώρα καταγωγής και ο εκτός γάμου σύντροφος του/της, με τον οποίο διατηρεί σταθερή σχέση μακράς διάρκειας δεόντως αποδεδειγμένη.

Εάν ο πρόσφυγας είναι ασυνόδευτος ανήλικος επιτρέπεται η οικογενειακή επανένωση:

- α) με τους εξ αίματος πρώτου βαθμού ανιόντες συγγενείς του
- β) με το νόμιμο επίτροπο ή άλλο μέλος της οικογένειάς του, εφόσον ο ανήλικος δεν έχει εξ αίματος ανιόντες συγγενείς ή αυτοί δεν μπορούν να εντοπισθούν

Επίσης, ο πρόσφυγας πρέπει σύμφωνα με ισχύουσα διάταξη να πληροί προϋποθέσεις οικονομικού χαρακτήρα προκειμένου να φέρει την οικογένειά του στην Ελλάδα, καθώς χρειάζεται να αποδείξει με επίσημα στοιχεία (εκκαθαριστικό φορολογικής αρχής ή άλλο δημόσιο έγγραφο) ότι διαθέτει ετήσιο προσωπικό εισόδημα σταθερό και τακτικό, επαρκές για τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του, το οποίο δεν προέρχεται από το σύστημα κοινωνικής αρωγής της Χώρας.

Το εισόδημα αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από τις ετήσιες αποδοχές του ανειδίκευτου εργάτη, προσαυξημένο κατά 20% για την/τον σύζυγο και κατά 15% για κάθε τέκνο.

Επίσης, οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο μπορούν να τελέσουν γάμο εάν το επιθυμούν. Συγκεκριμένα, το **Π.Δ. 319/1982** ρυθμίζει τις λεπτομέρειες σχετικά με την τέλεση πολιτικών γάμων, τη χορήγηση της άδειας γάμου και το περιεχόμενο της βεβαιωτικής πράξης για την τέλεση πολιτικών ή θρησκευτικών γάμων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του προαναφερόμενου Π.Δ. για τη χορήγηση της σχετικής άδειας από την κατά τόπο αρμόδια υπηρεσία του δήμου του αιτούντος, υποχρεωτικά υποβάλλονται και τα ακόλουθα έγγραφα:

Απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης γέννησης του αιτούντος

Βεβαίωση από την οικεία προξενική ή άλλη αρμόδια Αρχή περί του ότι δεν υπάρχει κώλυμα να τελέσει γάμο ο ενδιαφερόμενος αλλοδαπός. Στις περιπτώσεις των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο γίνεται δεκτή υπεύθυνη δήλωση, αντί της παραπάνω βεβαίωσης, καθώς διαπιστώθηκε στην πράξη αντικειμενική αδυναμία να προσκομιστεί.

1.8. Πολιτογράφηση προσφύγων

Η πολιτογράφηση αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά βήματα ενός πρόσφυγα προς την πλήρη ένταξή του στη χώρα υποδοχής.

Ο **Ν. 3284/2004** περί κυρώσεως του Κώδικα της Ελληνικής Ιθαγένειας, όπως τροποποιήθηκε από τον **Ν. 3838/2010**, προβλέπει την πολιτογράφηση των προσφύγων. Μάλιστα, σε ορισμένα σημεία προβλέπει ευνοϊκότερη διαδικασία πολιτογράφησης για τους πρόσφυγες σε σύγκριση με τους υπόλοιπους αλλοδαπούς, όπως για παράδειγμα ότι αρκεί η διαμονή τριών συνεχών ετών στην Ελλάδα για τους πρόσφυγες πριν την υποβολή της αίτησης, σε σύγκριση με τη διαμονή επτά ετών που απαιτείται για τους υπόλοιπους αλλοδαπούς. Αντίστοιχα, το κόστος του παραβόλου που υποχρεούνται να καταβάλλουν είναι 100,00 € αντί 700,00 € που είναι αυτό που υποχρεούνται να καταβάλλουν οι υπόλοιποι υπήκοοι τρίτων χωρών.

Όσον αφορά τη διαδικασία και τα δικαιολογητικά της πολιτογράφησης για τους πρόσφυγες, συνοπτικά αναφέρονται τα εξής:

Ο αλλοδαπός που επιθυμεί να πολιτογραφηθεί ως Έλληνας, υποβάλλει δήλωση στο δήμο της μόνιμης διαμονής του και αίτηση πολιτογράφησης στις υπηρεσίες της Περιφέρειας στην οποία υπάγεται ο δήμος.

Η δήλωση πολιτογράφησης γίνεται ενώπιον του δημάρχου με την παρουσία δύο Ελλήνων πολιτών ως μαρτύρων.

Η δήλωση καταχωρείται σε ειδικό πρωτόκολλο και αντίγραφό της χορηγείται στον δηλώσαντα μαζί με έντυπο αίτησης όπου αναγράφονται όλες οι προϋποθέσεις κτήσης Ελληνικής Ιθαγένειας με πολιτογράφηση.

Η αίτηση πολιτογράφησης απευθύνεται προς τον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και συνοδεύεται από:

- α. Αντίγραφο της δήλωσης πολιτογράφησης.
- β. Αντίγραφο διαβατηρίου, ταξιδιωτικού εγγράφου ή άλλου αποδεικτικού ταυτοπροσωπίας.
- γ. Δελτίο αναγνωρισμένου πολιτικού πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας ή μέλους οικογένειας κατόχου τέτοιου δελτίου
- δ. Πιστοποιητικό γέννησης ή άλλο ισοδύναμο πιστοποιητικό που προβλέπεται από τη νομοθεσία της Χώρας πρώτης ιθαγένειας. Αν ο αλλοδαπός είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας ως πολιτικός πρόσφυγας ή έχει υπαχθεί σε καθεστώς επικουρικής προστασίας ή είναι ανιθαγενής και αδυνατεί να προσκομίσει πιστοποιητικό γέννησης, αρκεί η πράξη αναγνώρισής του ως πολιτικού πρόσφυγα, υπαγωγής του στο καθεστώς επικουρικής προστασίας ή το οικείο δελτίο ανιθαγενούς, αντίστοιχα.
- ε. Εκκαθαριστικό σημείωμα ή αντίγραφο δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του τελευταίου οικονομικού έτους.
- στ. Αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (Α.Μ.Κ.Α.).
- ζ. Παράβολο εκατό (100,00) ευρώ.

Ο φάκελος εξετάζεται από την οικία Περιφέρεια ως προς την πληρότητά του και τις τυπικές προϋποθέσεις που ορίζει ο Νόμος. Η Περιφέρεια, αφού αναζητήσει αυτεπαγγέλτως ποινικό μητρώο και πιστοποιητικό μη απελάσεως, απευθύνει ερώτημα προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για το αν συντρέχουν λόγοι δημόσιας ή εθνικής ασφάλειας στο πρόσωπο του αιτούντος. Με αυστηρή τήρηση προθεσμίας το πολύ τεσσάρων μηνών αποστέλλει το φάκελο στην Επιτροπή Πολιτογράφησης.

Ο πρόσφυγας καλείται σε προσωπική συνέντευξη ενώπιον της Επιτροπής Πολιτογράφησης.

Η Επιτροπή γνωμοδοτεί προς τον Υπουργό Εσωτερικών. Η πολιτογράφηση γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και στη συνέχεια δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ευάλωτες ομάδες

Η Ευρωπαϊκή Κοινοτική Οδηγία (2003/9/ΕΚ) που καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις υποδοχής προσφύγων, στο άρθρο 17 ορίζει ότι “τα Κράτη –Μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψιν τους τη συγκεκριμένη κατάσταση ευαλωτότητας ατόμων όπως είναι οι ανήλικοι, οι ασυνόδετοι ανήλικοι, άτομα με ειδικές ανάγκες, ηλικιωμένοι, έγκυες γυναίκες, γονείς μόνοι με ανήλικα τέκνα και άτομα τα οποία έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, φυσικής ή σεξουαλικής βίας” στην εθνική τους νομοθεσία, κάτι που η Ελλάδα έχει συμπεριλάβει αρχικά στο **Π.Δ. 220/2007** αλλά και στη συνέχεια στο νέο **Ν.3907/2011 (αρ.11)**.

Ως ευάλωτες ομάδες νοούνται κατά το άρθρο 11 του **Ν.3907/2011**:

- α** οι ασυνόδετοι ανήλικοι,
- β.** τα άτομα που έχουν αναπηρία ή πάσχουν από ανίατη ασθένεια,
- γ.** οι υπερήλικες,
- δ.** οι γυναίκες σε κύηση ή λοχεία,
- ε.** οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα,
- στ.** τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, και
- ζ.** τα θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στις ευάλωτες αυτές ομάδες όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο καθώς και σύντομος σχολιασμός. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους ασυνόδετους ανήλικους και στα θύματα trafficking καθώς είναι δύο ομάδες που εμφανίζονται σχετικά συχνά και η κατάστασή τους είναι αρκετά περίπλοκη.

Οι **ασυνόδετοι ανήλικοι** είναι μια από τις ευάλωτες ομάδες που εύλογα έχουν απασχολήσει όλους όσους εμπλέκονται στην υποδοχή και τη φροντίδα τους καθώς κρίνεται επιβεβλημένη η διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Η **Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού** υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Η Σύμβαση αυτή είναι το πληρέστερο έως σήμερα νομικό εργαλείο διασφάλισης των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων του παιδιού.

Το ελληνικό εσωτερικό δίκαιο επικύρωσε τη Σύμβαση αυτή με το **Ν.2101/1992**, ωστόσο όμως, πολλές επιταγές της Σύμβασης παραμένουν άνευ εφαρμογής στη χώρα μας τόσο για αλλοδαπούς όσο και για ημεδαπούς ανήλικους.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το άσυλο, η Σύμβαση, στο άρθρο 22 αναφέρει τις σχετικές υποχρεώσεις των κρατών, υπογραμμίζοντας ότι τα τελευταία πρέπει να:

“παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας... είτε αυτό είναι μόνο... να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση...”,

ενώ τονίζεται η σημασία της αναζήτησης των γονέων και της καταβολής κάθε προσπάθειας για

“την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του”.

Επίσης τονίζεται η υποχρέωση του κράτους, σε περίπτωση που

“..κανένα άλλο μέλος της οικογένειας [δεν] είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί [να] έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο”.

Το νομοθετικό πλαίσιο για τους **ασυνόδετους ανήλικους αιτούντες άσυλο** στην Ελλάδα παραμένει ελλιπές. Το **Π.Δ. 220/2007** ορίζει πως ασυνόδετος ανήλικος είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο οποίος φθάνει στην Ελλάδα χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο υπεύθυνο για τη φροντίδα του, σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο, για όσο χρόνο δεν έχει τεθεί υπό την ουσιαστική φροντίδα ενός τέτοιου προσώπου ή ο ανήλικος που αφέθηκε ασυνόδετος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα.

Επιπλέον, προβλέπεται ότι *“..προκειμένου περί ασυνόδετων ανηλίκων, οι αρμόδιες αρχές λαμβάνουν αμέσως τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπησή τους. Οι αρμόδιες αρχές ενημερώνουν τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπον αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών. Εκείνος ενεργεί ως προσωρινός επίτροπος και προβαίνει στις κατάλληλες ενέργειες για το διορισμό επιτρόπου του ανηλίκου”*.

Στην πράξη, οι αρχές ενημερώνουν τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και εκείνος προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες περιοριστικά και μόνο για τη διαδικασία του ασύλου. Στη συνέχεια θα έπρεπε -σύμφωνα με όσα προβλέπει η σχετική νομοθεσία- να οριστεί Επίτροπος ανηλίκου από τους Επιμελητές Ανηλίκων, όμως κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει.

Με άλλα λόγια, στην πράξη δεν αναλαμβάνει κανένα φυσικό πρόσωπο ή αρμόδιος φορέας τον ορισμό του ως Επίτροπος του ανηλίκου.

Επίσης, με βάση της Συνθήκης του Δουβλίνο II, έχουν προβλεφθεί κριτήρια για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση του ασύλου στην περίπτωση των ασυνόδευτων αιτούντων άσυλο.

Αυτά τα κριτήρια πρέπει να εφαρμόζονται, σύμφωνα με την αρχή της ενότητας των οικογενειών, ως εξής:

- Εάν ο αιτών άσυλο είναι ασυνόδευτος ανήλικος, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησής του είναι το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται νόμιμα ένα μέλος της οικογένειάς του, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου. Εάν δεν υπάρχει μέλος της οικογένειας, υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης είναι το κράτος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε την αίτησή του για άσυλο.
- Εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος έλαβε άδεια παραμονής σε κράτος μέλος ως πρόσφυγας, αυτό το κράτος μέλος θα είναι υπεύθυνο για την αίτηση ασύλου υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος.
- Εάν ένα μέλος της οικογένειας του αιτούντος άσυλο έχει υποβάλει αίτηση σε κράτος μέλος, για την οποία δεν έχει ακόμη ληφθεί πρώτη απόφαση επί της ουσίας, αυτό το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου, υπό τον όρο ότι το επιθυμεί ο ενδιαφερόμενος.
- Επιπλέον, ο κανονισμός προβλέπει κριτήριο σύμφωνα με το οποίο αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται ταυτόχρονα ή σε παραπλήσιες ημερομηνίες από πλείονα μέλη μιας οικογένειας εξετάζονται από κοινού.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αναφέρει στις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο, τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαδικασία στο σύνολό της. Αυτές είναι:

- το συμφέρον του παιδιού,
- η αρχή της μη διακριτικής μεταχείρισης,
- το δικαίωμα συμμετοχής των ανηλίκων στις διαδικασίες αποφάσεων που τα αφορούν,
- ο σεβασμός της πολιτισμικής ταυτότητας,
- η διερμηνεία,
- η αρχή της εμπιστευτικότητας,
- η ενημέρωση για τα δικαιώματά τους,

- η διάρκεια διεκπεραίωσης,
- η ταχύτητα για άμεση λήψη αποφάσεων.

Για την οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος της επιτροπείας προτείνεται η ίδρυση ειδικού σώματος επιτρόπων (όχι αναγκαστικά κρατικών υπαλλήλων) υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, αμειβόμενων σύμφωνα με το άρθρο 66 του Νόμου 2447/1996 και με αποκλειστική αρμοδιότητα την επιτροπεία των ανηλίκων.

Το Σώμα αυτό θα μπορεί ενδεχομένως να ενταχθεί διοικητικά είτε στις Δικαστικές Κοινωνικές Υπηρεσίες, η ίδρυση των οποίων προβλέπεται στο Ν. 2447/1996, με την απαραίτητη τροποποίηση των αρμοδιοτήτων τους, είτε στις υφιστάμενες Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων των Δικαστηρίων Ανηλίκων.

Οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας, δηλαδή οι Υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μεριμνούν ώστε να εξασφαλιστούν οι υλικές συνθήκες υποδομής στους αιτούντες άσυλο και ασυνόδευτους ανηλίκους, σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ.12 του **Π.Δ. 220/2007**.

Με την προϋπόθεση ότι οι αιτούντες άσυλο δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους που να τους εξασφαλίζουν ένα κατάλληλο βιοτικό επίπεδο έχουν δημιουργηθεί δομές φιλοξενίας για αυτούς καθώς και για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, στις οποίες παρέχεται σύνολο ή μέρος των υλικών συνθηκών υποδοχής.

Στο τέλος του παρόντος οδηγού ακολουθεί συνοπτικός πίνακας (ΠΙΝΑΚΑΣ 3) ο οποίος παρουσιάζει τα Κέντρα Υποδοχής και Φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων αιτούντων άσυλο.

Άλλες ευάλωτες ομάδες αποτελούν **τα άτομα που έχουν αναπηρία και πάσχουν από ανίατη ασθένεια και οι υπερήλικες**. Είναι αυτονόητο ότι πρόκειται για μια ομάδα που χρήζει εξειδικευμένης φροντίδας.

Είναι απαραίτητο να εντοπίζονται άμεσα και να γίνονται όλες οι απαιτούμενες ενέργειες ώστε να μην παραμένουν σε συνθήκες κράτησης και να λαμβάνουν την κατάλληλη φροντίδα (ιατρική παρακολούθηση, φαρμακευτική αγωγή, κατάλληλη διατροφή) και αποκατάσταση σε εξειδικευμένες δομές.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με την κράτηση των αιτούντων άσυλο **“ως γενική αρχή πρέπει να αποφεύγεται η κράτηση των ετοιμόγεννων γυναικών και των γυναικών που διάγουν την περίοδο της λοχείας”**.

Ακόμη, είναι αναγκαία η τακτική παρακολούθηση, η πραγματοποίηση ιατρικών εξετάσεων και η παροχή ειδών πρώτης ανάγκης για τα νεογέννητα. Θα πρέπει ταυτόχρονα να λαμβάνεται υπόψη και η ψυχολογική διάσταση. Αυτό σημαίνει μεταξύ άλλων και ενημέρωση για τον τόπο τοκετού αλλά και για το αν θα επιστρέψουν στο κέντρο κράτησης μαζί με το νεογέννητο.

Σε αρκετές περιπτώσεις συναντάμε **οικογένειες με ένα μόνο γονέα και ανήλικα τέκνα**. Οι περιπτώσεις αυτές χρήζουν επίσης ιδιαίτερης προσοχής και φροντίδας.

Πρώτο μέλημα θα πρέπει να είναι η διεξαγωγή έρευνας με σκοπό τον εντοπισμό του άλλου γονέα με τη συνδρομή των αρμόδιων αρχών και υπηρεσιών (π.χ αστυνομικές αρχές και τμήμα αναζητήσεων του Ερυθρού Σταυρού). Είναι σημαντικό να αποφεύγονται τυχόν διακρίσεις που αφορούν το φύλο του γονέα που είναι μαζί με το ανήλικο τέκνο.

Τα **θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλης σοβαρής μορφής ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας** είναι απαραίτητο να εντοπίζονται από τις πρώτες ακόμα επαφές μαζί τους και να δημιουργείται ένα εξατομικευμένο σχέδιο φροντίδας για την εκάστοτε περίπτωση.

Καθώς κάθε βασανιστήριο προκαλεί χαρακτηριστικά συμπτώματα ως επακόλουθα, οι γιατροί χρειάζεται να είναι εξειδικευμένοι στο θέμα αυτό και να γνωρίζουν τις σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις.

Στο “Εγχειρίδιο για την αποτελεσματική διερεύνηση και τεκμηρίωση των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας”, γνωστό ως “Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης” δίνονται χρήσιμες οδηγίες για τους γιατρούς και τους δικηγόρους, οι οποίοι θέλουν να ερευνηθεί κατά πόσον ή όχι ένα πρόσωπο έχει βασανιστεί.

Στην ιδιαίτερα ευάλωτη αυτή ομάδα χρειάζεται ένας πολυεπίπεδος συντονισμός υπηρεσιών που περιλαμβάνει την ιατρική φροντίδα, την ψυχολογική υποστήριξη και αποκατάσταση. Το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό χρειάζεται να αντιμετωπίζει με ιδιαίτερη ευαισθησία τα άτομα αυτά για να αποφεύγεται ο επανατραυματισμός τους.

Οι γυναίκες και τα παιδιά που αποτελούν τα κυριότερα **θύματα της εμπορίας και εκμετάλλευσης** ανθρώπων, διακινούνται από χώρα σε χώρα με σκοπό την καταναγκαστική πορνεία ή εργασία.

Το **Πρωτόκολλο του Palermo** ή διαφορετικά «Πρωτόκολλο για την αποτροπή, την καταστολή και την τιμωρία της παράνομης διακίνησης προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική και οικονομική εκμετάλλευση, ιδιαίτερα των γυναικών και των παιδιών», το οποίο ολοκληρώθηκε το 2000, δίνει μια πλήρη εικόνα αναφορικά με την έννοια του **trafficking**.

Η Ελλάδα υπέγραψε τη Σύμβαση και το Πρωτόκολλο για την Παράνομη Διακίνηση Προσώπων στις 13 Δεκεμβρίου 2000.

Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τις διακινούμενες γυναίκες αποτελεί ένα πολύπλοκο και σύνθετο ζήτημα, για το οποίο απαιτούνται πρόσθετες ικανότητες και δεξιότητες, στάσεις και αντιλήψεις, που θα πρέπει να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες ανάγκες τους.

Στόχος θα πρέπει να είναι η συνειδητοποίηση και ιεράρχηση των αναγκών και προβλημάτων τους, έτσι όπως αυτά ορίζονται από τις ίδιες και η διερεύνηση εναλλακτικών τρόπων αντιμετώπισης των δυσκολιών και των κινδύνων, που χρειάζονται να επιλύσουν άμεσα.

Η παροχή υπηρεσιών μπορεί να ταξινομηθεί σε **τρία επίπεδα/στάδια**, ανάλογα με τις **ανάγκες** και τα **αιτήματα** των γυναικών:

1. **Στάδιο άμεσης διαχείρισης της κρίσης και κάλυψης πρακτικών αναγκών.** Στο στάδιο αυτό μπορούν να συμπεριληφθούν ενέργειες όπως η κάλυψη πρακτικών αναγκών (ρούχα, τροφή κλπ), η εύρεση κατάλληλου πλαισίου φιλοξενίας (ξενώνας), η συνοδεία για παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η βοήθεια για τη ρύθμιση νόμιμων εγγράφων, η παροχή διερμηνείας, ο πολυεπίπεδος συντονισμός υπηρεσιών κ.ά.
2. **Στάδιο αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών προβλημάτων και καθορισμού προσωπικών και ρεαλιστικών στόχων.** Εδώ συμπεριλαμβάνονται ενέργειες όπως η ψυχολογική βοήθεια, η ψυχοκοινωνική συμβουλευτική, η νομική συμβουλευτική, οι πληροφορίες και η προληπτική ιατρική και νοσηλευτική, η διαμεσολάβηση σε άλλες υπηρεσίες ή ΜΚΟ.
3. **Στάδιο προσδιορισμού μακροπρόθεσμων στόχων και κοινωνικής επανένταξης.** Στο στάδιο αυτό συμπεριλαμβάνονται ενέργειες όπως η ενημέρωση για τις πιθανές επιλογές, η προετοιμασία και στήριξη για ένα ανεξάρτητο και αυτόνομο μέλλον, η ενημέρωση για προγράμματα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, η συμβουλευτική απασχόλησης, η ενημέρωση για σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης και εύρεσης εργασίας, η παροχή ενημέρωσης και βοήθειας για μετακίνηση σε περίπτωση επαναπατριsmού.

Ερωτήσεις
και απαντήσεις

Μπορεί οποιοσδήποτε ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής να ζητήσει πολιτικό άσυλο;

Η Σύμβαση της Γενεύης δεν προβλέπει εξαιρέσεις και θεωρητικά μπορεί κάθε πρόσωπο ανεξαρτήτως της χώρας προέλευσής του να ζητήσει να αναγνωρισθεί ως πολιτικός πρόσφυγας. Οι σχετικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όμως, οι οποίες έχουν ενσωματωθεί και στο ελληνικό δίκαιο με τα Π.Δ. 90/2008 και 96/2008, αποκλείουν τους πολίτες Ε.Ε. και αναγνωρίζουν αυτό το δικαίωμα μόνο στους υπηκόους τρίτων χωρών.

Γιατί δεν το κάνουν όλοι;

Γιατί δεν πληρούν όλοι τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες. Για τους πρόσφυγες χρειάζεται να υπάρχει φόβος δίωξης στην χώρα τους λόγω φυλής, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων ή να ανήκει σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, που διώκεται. Επίσης διεθνής προστασία (π.χ. ανθρωπιστικό καθεστώς και επικουρική προστασία σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία) παρέχεται υπό προϋποθέσεις και σε ανθρώπους, που έστω κι αν δεν μπορούν να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες, χρήζουν ειδικής προστασίας. Αντιθέτως το γεγονός ότι κάποιος έχει φύγει από την χώρα του π.χ. για εργασία σε άλλη χώρα, δεν του δίνει το δικαίωμα να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας. Εννοείται ότι έχει δικαίωμα να υποβάλει σχετικό αίτημα και οι αρμόδιες αρχές έχουν υποχρέωση να το παραλάβουν, απλώς το αίτημα θα απορριφθεί, αν δεν αποδεικνύεται ότι ο αιτών πληροί τις σχετικές προϋποθέσεις.

Γιατί κάποιοι δε θέλουν να αιτηθούν άσυλο στην Ελλάδα ;

Με την υποβολή της αίτησης οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να καταγράψουν τα προσωπικά στοιχεία και τα δακτυλικά αποτυπώματα του αιτούντος άσυλο και να προβούν στην καταχώρισή τους στο ευρωπαϊκό σύστημα EURODAC. Επιπλέον, εάν κάποιος ζητήσει άσυλο και στη συνέχεια αποφασίσει να μεταβεί μη νόμιμα σε άλλη χώρα τότε οι αρχές της άλλης χώρας της ΕΕ βάσει της Συνθήκης του Δουβλίνου II είναι υποχρεωμένες σε άμεση μεταφορά και επιστροφή του αιτούντα άσυλο στη χώρα εισόδου.

Γιατί εάν σε πιάσουν να μπαίνεις παράνομα σε συλλαμβάνουν και σε οδηγούν σε κέντρο κράτησης αλλοδαπών και μετά σε απελαύνουν ενώ εάν πας μόνος σου στην αστυνομία δεν διατρέχεις αυτόν τον κίνδυνο;

Στα σημεία εισόδου οι αλλοδαποί συνήθως συλλαμβάνονται για παράνομη είσοδο με αποτέλεσμα να εκδίδεται απόφαση απέλασης και προσωρινής κράτησης για τον λόγο αυτό. Όπως ήδη προαναφέρθηκε στις περισσότερες περιπτώσεις παραμένει κρατούμενος ο αλλοδαπός και μετά την υποβολή του αιτήματος ασύλου. Θεωρητικά η παράνομη παραμονή ενός αλλοδαπού στην χώρα μπορεί να αποτελέσει λόγο για την σύλληψή του και την κράτησή του. Όπως ήδη αναφέρθηκε η υποβολή αιτήματος ασύλου αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης απέλασης, αν έχει εκδοθεί σχετική απόφαση. Πάντως η κράτηση των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών έχει αποτελέσει αντικείμενο προσφάτων αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο έχει κρίνει στις συγκεκριμένες υποθέσεις ότι η κράτηση των αιτούντων άσυλο ήταν αντίθετη με την ΕΣΔΑ.

Πόσος είναι ο χρόνος αναμονής για την έκδοση ροζ κάρτας; Την παίρνουν όλοι;

Το σχετικό προεδρικό διάταγμα ορίζει τρεις (3) ημέρες για την χορήγηση του ειδικού δελτίου αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού ('ροζ κάρτα'). Στην πράξη όμως ο χρόνος είναι μεγαλύτερος και κάποιες φορές δεν χορηγείται γιατί έχει ήδη εκδοθεί απορριπτική απόφαση για το αίτημα ασύλου. Επίσης στη διαδικασία στα σύνορα, που συνήθως οι αιτούντες είναι κρατούμενοι, μπορεί να μην χορηγηθεί το δελτίο μέχρι να κριθεί το αίτημα για παροχή ασύλου.

Ο νόμος λέει ότι όσοι έχουν ροζ κάρτα μπορούν να έχουν δωρεάν πρόσβαση στο σύστημα Υγείας. Αυτό ισχύει και για νοσηλεία;

Κατ' αρχήν οι κάτοχοι του ειδικού δελτίου έχουν δικαίωμα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας.

Σε ότι αφορά την πρόσβαση μεταναστών στο δημόσιο σύστημα υγείας ισχύουν τα παρακάτω:

Θεωρητικά οι έγκυες και τα παιδιά δικαιούνται δωρεάν υπηρεσίες. Στην πράξη όμως συχνά τους ζητούν να πληρώσουν.

Δωρεάν υπηρεσίες υγείας δικαιούνται μόνο τα παιδιά (άρθρο 84 παρ. 1 Ν. 3386/2005), ειδικά σε περιπτώσεις έκτακτων περιστατικών.

Για τους ενηλίκους υπάρχει πρόβλεψη για κατ' εξαίρεση δωρεάν ιατροφαρμακευτική κάλυψη, εφόσον πρόκειται για επείγον περιστατικό.

Ο τοκετός, λόγω του ότι κατά κανόνα είναι προγραμματισμένος, δεν θεωρείται επείγον περιστατικό και γι' αυτό οι έγκυες τόσο προγεννητικά όσο και κατά τον τοκετό καλούνται να καταβάλουν τα έξοδα νοσηλείας.

Ωστόσο, στο άρθρο 24 παρ. 2 περ. δ Ν. 2101/92 (ΦΕΚ Α 192), με τον οποίο κυρώνεται η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, προβλέπεται ότι "τα συμβαλλόμενα κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό", χωρίς να γίνεται διάκριση ανάλογα με την εθνικότητα ή την αστική κατάσταση. Παρόμοιο είναι και το περιεχόμενο του άρθρου 12 παρ. 2 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την κατάργηση των διακρίσεων εναντίον των γυναικών, η οποία υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 2.3.1982 και κυρώθηκε στις 7.6.1983 (Νόμος 1342/1983, ΦΕΚ Α 39). Σύμφωνα με αυτό τα κράτη μέρη θα πρέπει να εξασφαλίσουν στις γυναίκες τις κατάλληλες υπηρεσίες σε σχέση με την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και την περίοδο της λοχείας, και όπου είναι αναγκαίο χωρίς την καταβολή νοσηλίων, καθώς και την απαιτούμενη τροφή κατά την εγκυμοσύνη και το θηλασμό.

Ενώ η ελληνική νομοθεσία επιδεικνύει αυξημένη ευαισθησία απέναντι στις μη νόμιμα διαμένουσες αλλοδαπές εγκύους αναφορικά με την απέλαση (άρθρο 79 Ν. 3386/2005), δεν έχει λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την παροχή ιατροφαρμακευτικής κάλυψης σε αυτές, ούτε καν για το διάστημα κατά το οποίο δεν μπορούν να απελαθούν. Σχετικό έγγραφο προς το Υπουργείο Υγείας έχει απευθύνει ο Συνήγορος του Πολίτη, χωρίς να έχει λάβει απάντηση.

Τι γίνεται στην περίπτωση που χρειάζεται μία ιατρική επέμβαση; Μπορούμε να τη "βαφτίσουμε" επείγουσα προκειμένου να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από το νόμο; Πώς γίνεται αυτό στην πράξη;

Ο όρος "έκτακτο περιστατικό" αποτελεί αόριστη νομική έννοια και η κρίση περί αυτού είναι τεχνική. Κατά συνέπεια, εμπίπτει στην αρμοδιότητα των επαγγελματιών

υγείας να την ερμηνεύσουν και να αποφανθούν στην εκάστοτε περίπτωση. Σύμφωνα με εγκύκλιο, ως "έκτακτο" θεωρείται το αιφνίδιο περιστατικό που χρήζει άμεσης εισαγωγής και αποκατάστασης σε νοσοκομείο, προκειμένου να αποφευχθεί κίνδυνος ζωής ή να αντιμετωπιστεί σοβαρός για την υγεία κίνδυνος και να μην θιγεί η αξία και η αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Επίσης, η ερμηνεία του όρου του εκτάκτου περιστατικού πρέπει να είναι σύμφωνη με τον ποινικό νόμο και τους κανόνες ιατρικής δεοντολογίας, ώστε οι επαγγελματίες υγείας να μην κινδυνεύουν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για την παράβαση των σχετικών με την παροχή περίθαλψης υποχρεώσεών τους.

Για αυτούς που πάσχουν από μεταδοτικά νοσήματα ισχύει η δωρεάν περίθαλψη. Τι γίνεται με αυτούς που έχουν καρκίνο και πρέπει να λάβουν πανάκριβες θεραπείες;

Όσον αφορά στα μεταδοτικά νοσήματα ισχύει ο Ν.2955/2001, αρ.11. Σε αλλοδαπούς οικονομικούς μετανάστες που έχουν μολυνθεί από τη λοίμωξη HIV ή άλλα λοιμώδη νοσήματα, εφόσον χρήζουν θεραπευτικής αγωγής και δεν μπορεί στη χώρα προέλευσής τους ή και επιστροφής τους να χορηγηθεί αποτελεσματική θεραπευτική αγωγή, χορηγείται δωρεάν νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Για το διάστημα που διαρκεί η θεραπευτική αγωγή, οι αλλοδαποί οικονομικοί μετανάστες δικαιούνται προσωρινής άδειας παραμονής και εργασίας. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι προϋποθέσεις και ρυθμίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή αυτής της διάταξης.

Όσον αφορά το θέμα των επεμβάσεων, δεν υπάρχει κάποια πρόβλεψη γι' αυτήν την κατηγορία αλλοδαπών ασθενών, οπότε αν οι υπήκοοι τρίτων χωρών δεν έχουν κοινωνικοασφαλιστική κάλυψη, πρέπει να καταβάλουν τη δαπάνη για την περίθαλψή τους.

Παράρτημα
με χρήσιμες πηγές
ενημέρωσης

➤ **Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα** www.ohchr.org/EN/Pages/WelcomePage.aspx

➤ **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE)**
www.ecre.org

➤ **Ύπατος Αρμοστής για τους Πρόσφυγες**
www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/home

➤ **Αντιπροσωπεία Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα**
www.unhcr.gr

➤ **Διεθνής Αμνηστία**
www.amnesty.org

➤ **Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός**
www.redcross.gr

➤ **Διεθνής Επιτροπή Του Ερυθρού Σταυρού**
www.icrc.org

➤ **Διεθνής Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου**
www.ifrc.org

➤ **Ο Συνήγορος του Πολίτη**
www.synigoros.gr

➤ **Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
www.ekka.org.gr

➤ **Ελληνικό συμβούλιο για τους Πρόσφυγες**
www.gcr.gr

➤ **Γιατροί του Κόσμου**
www.mdmgreece.gr

➤ **PRAKSIS**
www.praksis.gr

➤ **Γιατροί χωρίς Σύνορα**
www.msf.gr

➤ **Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας**
www.ein.gr

➤ **Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)**
www.keelpno.gr

➤ **Ομπρέλα κατά της σεξουαλικής κακοποίησης**
www.obrela.gr/ekstrateia_trafficking.htm

➤ **Ελληνικό Δίκτυο Γυναικών Ευρώπης**
www.enow.gr

➤ **Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ**
www.inegsee.gr/kalwshlthate.html

➤ **Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης**
www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp

➤ **Το Συμβούλιο της Ευρώπης**
www.coe.int

➤ **Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του ΟΗΕ**
www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml

➤ **Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ενάντια στη Φτώχεια**
www.eapn.org

➤ **Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**
www.nchr.gr

➤ **Ευρωπαϊκή Ένωση**
<http://europa.eu>

➤ **Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες**
http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/index_en.htm

➤ **Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**
www.ministryofjustice.gr/site/el/%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%99%CE%9A%CE%97.aspx

➤ **Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
www.yyka.gov.gr

➤ **Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη**
www.yptp.gr/main.php

➤ **Υπουργείο Εξωτερικών**
www.mfa.gr

➤ **Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης, Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης**
www.gspa.gr

➤ **Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων**
www.ypepth.gr

➤ **Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς**
www.neagenia.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=1

➤ **Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών**
www.migrant.gr/cgi-bin/pages/index.pl?arlang=greek

➤ **Πληροφοριακό Δίκτυο Καλών Πρακτικών για τους μετανάστες και τις μειονότητες στην Ευρώπη**
http://mighealth.net/index.php/Main_Page

➤ **Migrants in Greece**
www.migrants.gr

➤ **Οδηγός ΜΚΟ και Συλλόγων Μεταναστών**
<http://galaxy.hua.gr/~metanastes>

➤ **Διοικήσεις Υγειονομικών Περιφερειών**
www.e-database.gr/%CE%94%CE%A5%CE%A0%CE%95

[Παράρτημα
με σχετική
νομοθεσία]

Γενικά

Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/1_dikaiomata_antropou.htm

Σύμβαση της Γενεύης (1951) για το Καθεστώς των Προσφύγων και Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (1967)

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/symvasiprotokollo.pdf>

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

<http://www.unric.org/el/human-rights-greek/26232>

Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

<http://www.ypakp.gr/uploads/files/2538.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3907/2011, Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/EK «σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη – μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών» και λοιπές διατάξεις

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8925_1_3907-2011.pdf

ΥΠΕΣ Εγκύκλιος 1/2011, Οδηγίες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Δήμων σε θέματα αλλοδαπών και μετανάστευσης

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8911_1_Egyklios1-2011.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 114/2010, Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα ή του δικαιούχου επικουρικής προστασίας, σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς (Οδηγία 2005/85/EK)

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8194_1_PD81-09.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 81/2009, Τροποποίηση του Π.Δ. 90/2008, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος του πρόσφυγα

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8879_1_PD114.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 3801/09, άρθρα 43 - 45, Θέματα μεταναστευτικής πολιτικής

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8297_1_N3801-09.pdf

ΥΑ 933/2009, Καθορισμός απαιτούμενων δικαιολογητικών για τη χορήγηση και ανανέωση της άδειας διαμονής σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3386/2005 όπως ισχύει.

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/7506_1_YA933.pdf

ΚΥΑ 22467/2008, Καθορισμός της διαδικασίας και των προϋποθέσεων υπαγωγής στις ρυθμίσεις του Ν. 3386/2005 υπηκόων τρίτων χωρών, που καταγγέλλουν παράνομες πράξεις καθώς και ανηλίκων στους οποίους έχουν επιβληθεί αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα με απόφαση του Δικαστηρίου Ανηλίκων

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/7192_1_kya2208-2008_n.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 96/2008, Ενσωμάτωση Οδηγίας 2004/83/EK σχετικά με τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/PD96.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 220/2007, Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προ τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/EK του Συμβουλίου, αρ. 12. Υλικές συνθήκες υποδομής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης σε αιτούντες άσυλο

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD220.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3386/2005, Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/docs/n3386.pdf>

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 - Κανονισμός "Δουβλίνο" II

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33153_el.htm

2003/9/EC-European Council Directive –Laying down minimum standarts for the reception of asylum seekers

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:031:0018:0025:EN:PDF>

Πρωτόκολλο για την πρόληψη καταστολή και τιμωρία της εμπορίας των ανθρώπων, ειδικά γυναικών και παιδιών (2000)

http://translate.google.gr/translate?hl=el&langpair=en%7Cel&u=http://www.segretariatosociale.rai.it/INGLESE/codici/tratta_esseri_umani/protocol_ing.pdf

Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης, “Εγχειρίδιο για την αποτελεσματική διερεύνηση και τεκμηρίωση των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας”

<http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training8Rev1en.pdf>

Ιθαγένεια

Προεδρικό Διάταγμα 3838/2010, Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική Ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8568_1_lthageneia.pdf

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/8642_1_egyklios7.pdf

Οικογενειακή ζωή

Προεδρικό Διάταγμα 61/1999, αρ. 7 Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογένειάς του και τρόπος συνεργασίας με τον εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα

http://www.emn.gr/Docs-pdf/Legislation/Update%202/PD61_1999.pdf

Συμπλήρωση Π.Δ. 131/2006, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης

http://www.synigoros.gr/allodapoi/pdfs_01/7033_1_PD167-2008.pdf

Εκπαίδευση

Προεδρικό Διάταγμα 220/2007, αρ.9 Πρόσβαση ανηλίκων τέκνων των αιτούντων άσυλο και ανηλίκων αιτούντων άσυλο στο εκπαιδευτικό σύστημα

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD220.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3386/2005, αρ.72 (ΦΕΚ 212 Α') Πρόσβαση των Ανηλίκων Υπηκόων Τρίτων Χωρών στη Εκπαίδευση

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/docs/n3386.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3404/2005, Πρόσβαση αιτούντων άσυλο και αναγνωρισμένων προσφύγων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3404_05.htm

Προεδρικό Διάταγμα 2413/1996, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

http://www.poseedip.tuc.gr/fileadmin/users_data/poseedip/N_2413_1996.pdf

Υγεία

Προεδρικό Διάταγμα 220/2007, Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9 ΕΚ, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD220.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3386/2005, Αρ.84, παρ.1- Πρόσβαση μεταναστών χωρίς έγγραφα στο Δημόσιο Σύστημα Υγείας ως έκτακτων περιστατικών

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/docs/n3386.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 2955/2001, Άρθρο 11 παράγραφος Ε- Νομικό πλαίσιο για την περίπτωση που αφορά σε αλλοδαπούς οικονομικούς μετανάστες που έχουν μολυνθεί από τη λοίμωξη HIV ή άλλα λοιμώδη νοσήματα

http://www.ygeiaprionoia.gr/uploads/dimosies_sumvaseis/promitheiw/ethniki_nomothesia/nomoi/N.2955_01_FEK_256A_02112001.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 266/1999, Διοικητική Υπαγωγή και λειτουργία του υφιστάμενου στο Λαύριο Αττικής Κέντρου Προσφύγων και κοινωνική προστασία αναγνωρισμένων προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των παραμενόντων για ανθρωπιστικούς λόγους

<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD266.pdf>

Εργασία και κοινωνική ασφάλιση

Προεδρικό Διάταγμα 189/1998, Προϋποθέσεις και διαδικασία παροχής άδειας εργασίας ή άλλης βοήθειας για επαγγελματική αποκατάσταση των αναγνωρισμένων από την Πολιτεία ως προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των προσωρινά διαμενόντων για λόγους ανθρωπιστικούς
http://www.emn.gr/Docs-pdf/Legislation/Update%202/PD189_1998.pdf

Προεδρικό Διάταγμα 189/1998, Αρ.2. Χορήγηση άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος σε αναγνωρισμένους πρόσφυγες)
http://www.emn.gr/Docs-pdf/Legislation/Update%202/PD189_1998.pdf

Επαγγελματική κατάρτιση

Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προ τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου Αρ.11, Επαγγελματική Κατάρτιση Αιτούντων άσυλο
<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD220.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 189/1998, Αρ 3. Εγγραφή αναγνωρισμένων προσφύγων στις εκπαιδευτικές μονάδες του ΟΑΕΔ
http://www.emn.gr/Docs-pdf/Legislation/Update%202/PD189_1998.pdf

Πρόνοια – επιδόματα

Προεδρικό Διάταγμα 220/2007, Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προ τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, αρ. 12, παρ.2 - Επίδομα Αναπηρίας σε αιτούντες άσυλο
<http://www.synigoros.gr/allodapoi/nomoi/PD220.pdf>

Προεδρικό Διάταγμα 3454/2006, Ενίσχυση Οικογενειών με τρία παιδιά- Εφάπαξ Παροχή (Αναγνωρισμένοι πρόσφυγες - Δικαιούχοι Ανθρωπιστικού Καθεστώτος)
http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3454_070406.htm

Προεδρικό Διάταγμα 108/1983, Επίδομα Απροστάτευτων Τέκνων (Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες, Αιτούντες Άσυλο και Δικαιούχοι Ανθρωπιστικού Καθεστώτος)
http://www.karagilanis.gr/images/nodes/103/15297_pd_108_83.pdf

Πίνακες και
Διαγράμματα

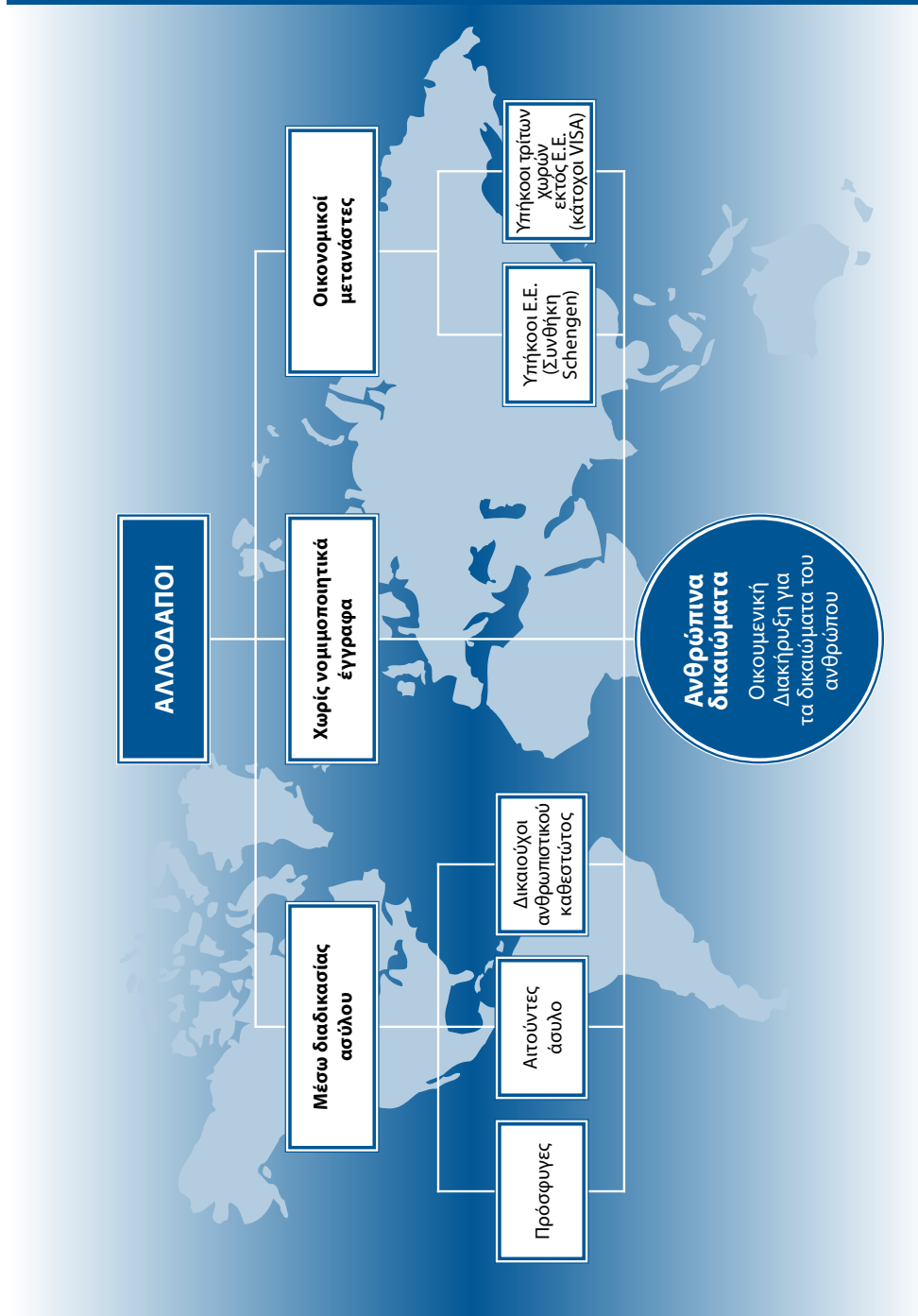
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. Δομές φιλοξενίας ανήλικων αιτούντων άσυλο

Κέντρο / Περιοχή	Φορέας	Χωρητικότητα	Ομάδες (επωφελοούμενοι)	Τηλέφωνα επικοινωνίας
Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων, Κόνιτσα - Ιωάννινα	Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης	80	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	26550 22228
Κέντρο Υποδοχής Ανηλικών Προσφύγων Ανώγεια Κρήτης	Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ)	25	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	28340 312228
Κέντρο Υποδοχής, Φιλοξενίας και Στήριξης Ασυνόδευτων Ανηλικών, Μακρυνίτσα Πηλίου - Βόλος	ΜΚΟ "Άρσις" και Ελληνική Μέριμνα Βόλου	30	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	24210 91284
Στέγη Φιλοξενίας Ανηλικών Αθήνας (Ισαύρων 48, Αθήνα	Σύλλογος Μεριμνης Ανηλικών (ΣΜΑ)	10	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	210 8962619 210 3813290
Ξενώνας Ασυνόδευτων Ανηλικών, Ωραιόκαστρο Θεσσαλονίκης	ΜΚΟ "Άρσις"	30	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	2310 241516 2310 538826
Μονάδα Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλικών, Αγιάσος - Λέσβος	Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης	60	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	22520 22259
Μονάδα Φιλοξενίας, Αθήνα - Αγ. Ανάργυροι	Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ)	70	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	210 2311079
Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλικών, Αγριά Βόλου	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	30	Ασυνόδευτοι ανήλικοι	24280 92202

ΠΙΝΑΚΑΣ 4. Δομές φιλοξενίας ενήλικων αιτούντων άσυλο

Κέντρο / Περιοχή	Φορέας	Χωρητικότητα	Ομάδες (επωφελοούμενοι)	Τηλέφωνα επικοινωνίας
Κέντρο Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο, Λαύριο	Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	320	Οικογένειες και μόνοι άνδρες	22920 27744
Ξενώνας Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο, Γιατρών του Κόσμου - Αθήνα	Γιατροί του Κόσμου	70	Οικογένειες, μόνοι άνδρες, μόνες γυναίκες	210 3213150
Πρόγραμμα "Στέγη" Αθήνα	ΜΚΟ PRAKSIS	65	Οικογένειες, μόνοι άνδρες, μόνες γυναίκες	210 8213704
Μονάδα Φιλοξενίας Αθήνα - Αγ. Ανάργυροι	Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ)	70	Γυναίκες με παιδιά, μόνες γυναίκες (όλες έως 30 ετών)	210 2311079
"Ιόλαος" Αθήνα	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες	11	Ενήλικες γυναίκες, άνδρες με προβλήματα ψυχικής υγείας	210 9211552 210 9214155
Κέντρο Ημέρας "Βαβέλ" Αθήνα	"Συν-ειρμός" ΑμΚΕ Κοινωνικής Αλληλεγγύης	έως 4	Ενήλικοι, ενήλικες με προβλήματα ψυχικής υγείας	210 8616266 210 8616280

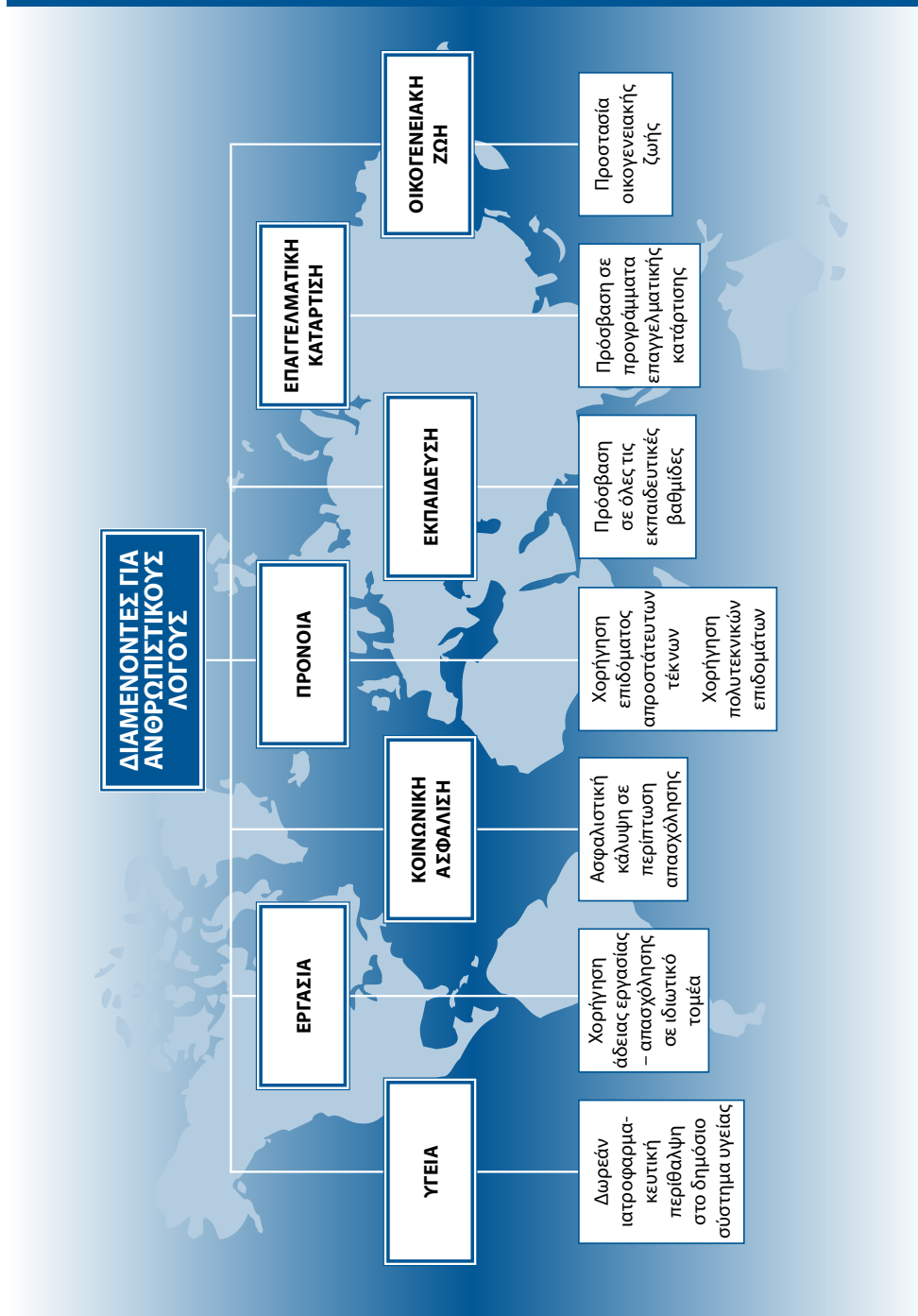
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.

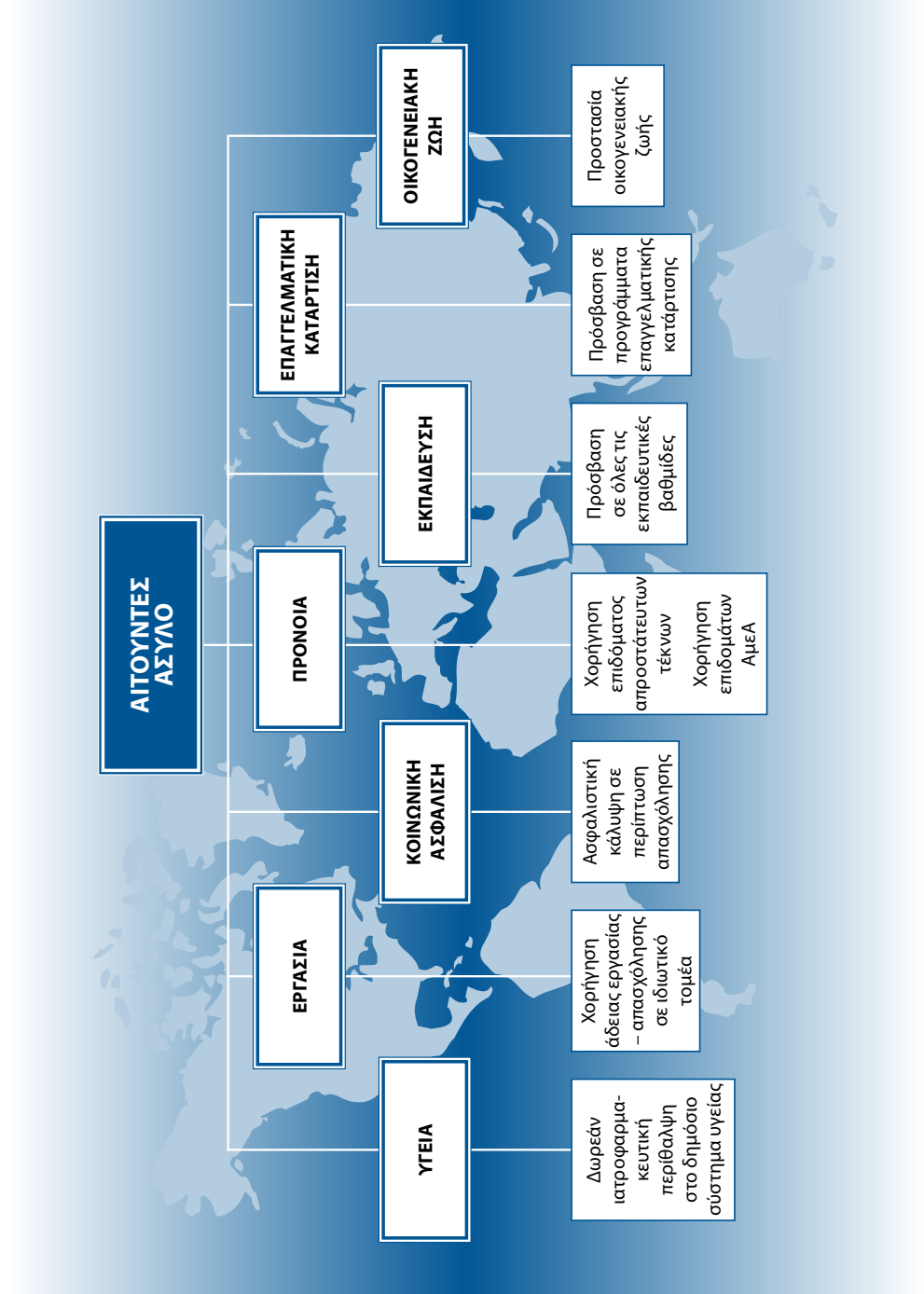
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.

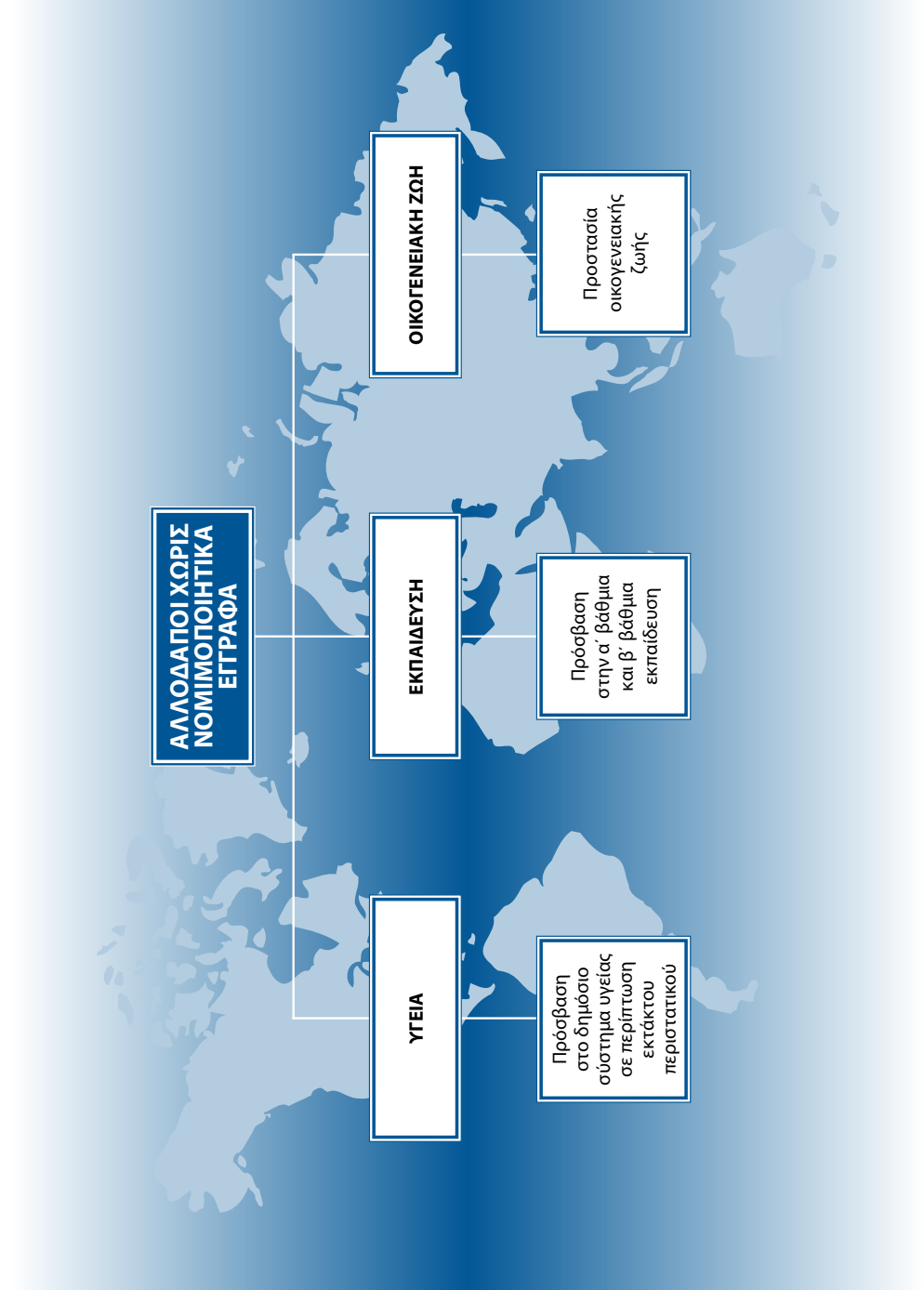
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Τσαούσης, Δ.Γ., *Κοινωνική Δημογραφία*, εκδόσεις GUTENBERG, Αθήνα, 2000
- Γκιωνάκης, Ν., (επιμ), *Διασχίζοντας Σύνορα: διαιώνιση ή φροντίδα του τραύματος;* Αθήνα, Έκδοση Κέντρου Ημέρας “Βαβέλ”, 2008
- Triantafyllidou, A., *Irregular Migration In Europe in the Early 21st Century*, στο Triantafyllidou, A., (ed.) *Irregular Migration In Europe – Myths and Realities*, Ashgate, 2010, σελ. 2-5
- Καβουνίδη, Τ., Νικολακοπούλου–Στεφάνου, Η., Καρύδης, Β., Στυλιανούδη, Λ., *Μετανάστευση στην Ελλάδα, Εμπειρίες – Πολιτικές – Προοπτικές*, Τόμος Β, εκδόσεις ΙΜΕΠΟ, Αθήνα, 2008
- Πασσά, Ξ., *Οδηγός Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008
- Δημητροπούλου, Γ., Παπαγεωργίου, Ι., *Ασυνόδευτοι Ανήλικοι Αιτούντες Άσυλο στην Ελλάδα - Μελέτη σχετικά με την αντιμετώπιση από την Πολιτεία των αλλοδαπών ασυνόδευτων ανηλίκων που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα*, έκδοση UNHCR, Αθήνα, 2008, http://hosting01.vivodinet.gr/unhcr/UAM_survey.pdf
- UNHCR/Συνήγορος του Πολίτη *Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα ασυνόδευτα παιδιά που ζητούν άσυλο*, Αθήνα, 2005,
- ΚΕΠΑΔ (επιμ.), *Καταπολεμώντας την εμπορία ανθρώπων, Προβλήματα και Προοπτικές*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 2007, http://www.ariadnet.net/pdfs/GREEK_FINAL.pdf
- Κορωναίου, Α., *Εργαλεία Συμβουλευτικής Κ.Ε.Θ.Ι. για τις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών*, Κέντρο Γυναικείων Ερευνών για Θέματα Ισότητας Αθήνα, 2004
- International Organization for Migration (IOM) (2004) *Psychosocial Support to Groups of Victims of Human Trafficking in Transit Situations*, Psychosocial Notebook, Vol.4, IOM
- Zimmerman, C., Watts, Ch., *The Health Risks and Consequences of Trafficking in Women and Adolescents. Findings from a European Study*, London School of Hygiene and Tropical Medicine, London, 2003

Αναφορές στο διαδίκτυο

- Για ορισμούς σχετικούς με το καθεστώς του μετανάστη, βλ. <http://mighealth.net/el/index.php/%CE%9F%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF>
- Για το trafficking, βλ. <http://www.nath.gr/nostos/istoriko%20trafficking.html>
- Για αριθμητικά δεδομένα σχετικά με τους πρόσφυγες, βλ. <http://www.unhcr.gr/genikes-plirofories/statistika.html>
- Για δεδομένα σχετικά με τους πρόσφυγες και τις προσφυγικές τάσεις στην Ευρώπη το 2010, βλ. <http://www.unhcr.org/4d8c5b109.html>
- Για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, βλ. <http://www.unicef.gr/reports/symb.php>
- ΔΟΜ και ΥΑΟΗΕ Πρόσφυγες, *Εγχειρίδιο δασκάλου “Δεν είναι μόνο αριθμοί” – Εκπαιδευτικό υλικό για τη μετανάστευση και το άσυλο στην Ευρώπη*, βλ. http://hosting01.vivodinet.gr/unhcr/IOM/IOM_tool_gr.pdf
- Για τη Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων, βλ. http://hosting01.vivodinet.gr/unhcr/protect/files/UNHCR%20CONVENTIONS%20AND%20STATUTE/1951_CONVENTION.pdf
- Για το trafficking, βλ. <http://www.gaatw.org/>
- Γιατροί Χωρίς Σύνορα, *Μετανάστες χωρίς έγγραφα Ζωές υπό κράτηση*, Ελλάδα, 2010, βλ. http://www.msf-media.gr/press/reports/1006_migrants/report2010_gr_light.pdf
- Βούλγαρη Μ., *Βασανιστήρια (137Α-137Δ ΠΚ)*, Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη 2009, βλ. <http://invenio.lib.auth.gr/record/114468/files/voulgari.pdf?version=1>
- Για το Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης, βλ. <http://physiciansforhumanrights.org/library/istanbul-protocol.html>

